

10. 7. 2013

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Moderace výše smluvní pokuty ve směnečném řízení

Sjednání nepřiměřeně vysoké smluvní pokuty v občanskoprávních vztazích má za následek neplatnost takového ujednání. V obchodněprávních vztazích však nepřiměřeně vysokou smluvní pokutu může soud snížit a její neplatnost z tohoto důvodu nenastává. Lze však případnou moderaci výše smluvní pokuty řešit i ve směnečném řízení?

Právní úprava smluvních pokut a moderačního oprávnění soudu

Základní úprava smluvních pokut je obsažena v § 544 OZ, podle něhož sjednají-li strany pro případ porušení smluvní povinnosti smluvní pokutu, je účastník, který tuto povinnost poruší, zavázán pokutu zaplatit, i když oprávněnému účastníku porušením povinnosti nevznikne škoda. Smluvní pokutu lze sjednat jen písemně a v ujednání musí být určena výše pokuty nebo stanoven způsob jejího určení.

Možnost moderace výše smluvní pokuty v obchodněprávních vztazích potom vychází z ustanovení § 301 ObchZ, který stanoví, že nepřiměřeně vysokou smluvní pokutu **může soud snížit s přihlédnutím k hodnotě a významu zajišťované povinnosti**, a to až do výše škody vzniklé do doby soudního rozhodnutí porušením smluvní povinnosti, na kterou se vztahuje smluvní pokuta. K náhradě škody vzniklé později je poškozený oprávněn do výše smluvní pokuty podle § 373 a násl. ObchZ.

Jak konstatoval velký senát občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ČR (v rozsudku ve věci spis. zn. 31 Cdo 2707/2007 ze dne 14. října 2009), ujednání o smluvní pokutě není možno v obchodněprávních vztazích považovat za neplatné podle ustanovení § 39 OZ pouze z důvodu nepřiměřenosti sjednané výše smluvní pokuty, neboť takovou situaci řeší již výše zmíněný § 301 ObchZ. V této souvislosti dále konstatoval, že pokud vyjdou v průběhu řízení najevo okolnosti, které odůvodňují závěr, že smluvní pokuta je nepřiměřeně vysoká, může ji soud **snížit i bez návrhu dlužníka**. Samotná skutečnost, že smluvní pokuta je nepřiměřeně vysoká, neodůvodňuje tedy aplikaci ustanovení § 265 ObchZ, nýbrž postup soudu právě podle § 301 ObchZ.

Moderace výše smluvní pokuty a směnečné řízení

Podle § 175 odst. 1 OSŘ předloží-li žalobce v prvopisu směnku nebo šek, o jejichž pravosti není důvodu pochybovat, a další listiny nutné k uplatnění práva, vydá na jeho návrh soud směnečný (šekový) platební rozkaz, v němž žalovanému uloží, aby do tří dnů zaplatil požadovanou částku a náklady řízení nebo aby v téže lhůtě podal námitky, v nichž musí uvést vše, co proti platebnímu

rozkazu namítá. Odstavec 4 potom stanoví, že podá-li žalovaný včas námitky, nařídí soud k jejich projednání jednání; k námitkám později vzneseným však již nelze přihlížet.

Otázku, zda lze v řízení o námitkách proti směnečnému platebnímu rozkazu v případě směnky zajišťující pohledávku z titulu smluvní pokuty **moderovat kauzální pohledávku** postupem podle § 301 ObchZ rozhodovaly odvolací soudy v minulosti rozdílně. Jednoznačné stanovisko k této záležitosti vyslovil nedávno Nejvyšší soud ČR ve svém rozsudku ve věci spis. zn. **29 Cdo 692/2011** ze dne 29. dubna 2013 (který je navržen ke zveřejnění ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek).

V předmětné kauze bylo řešeno zaplacení směnky, která zajišťovala (v převážné části) úhradu smluvní pokuty vyplývající z obchodněprávního smluvního vztahu. Odvolací soud dospěl v této věci mj. k závěru, že *„v rámci řízení o zaplacení směnky je možnost moderace smluvní pokuty zcela vyloučena, neboť samotné zaplacení smluvní pokuty není předmětem řízení a není tak založeno právo soudu smluvní pokutu moderovat, protože by to předpokládalo realizaci tohoto práva výrokem soudu. To však nelze učinit, není-li zaplacení smluvní pokuty předmětem řízení. Není-li ujednání o smluvní pokutě v daném případě neplatné, pak ovšem nelze shledat důvodné ani obranné námitkové tvrzení žalovaného.“*

S touto argumentací odvolacího soudu se však Nejvyšší soud **neztotožnil** a konstatoval, že z § 301 ObchZ **výslovně plyne oprávnění soudu** snížit nepřiměřeně vysokou smluvní pokutu, a to s přihlédnutím k tam konkretizovaným právně významným kritériím, a to **aniž by zmíněné právo bylo omezeno pouze na případy, kdy je pohledávka z titulu smluvní pokuty „přímým“ předmětem řízení.**

Z hlediska oprávnění soudu postupovat podle ustanovení § 301 ObchZ tedy není významné, zda je předmětem řízení zaplacení smluvní pokuty nebo zaplacení směnky zajišťující pohledávku z titulu smluvní pokuty (respektive zda jím jsou námitky proti směnečnému platebnímu rozkazu, jímž bylo žalovanému uloženo takovou směnku zaplatit). Akceptace právního názoru odvolacího soudu by vedla ke zjevně nepřijatelným důsledkům, totiž, že v obchodněprávních vztazích v případě zajištění pohledávky ze smluvní pokuty směnkou, by směnečný dlužník byl povinen na zajišťovací směnku plnit, a to bez ohledu na výši sjednané smluvní pokuty, čímž by **zjevně došlo k nepřijatelné eliminaci** ustanovení § 301 ObchZ.

Včasnost a odůvodněnost námitek

Nejvyšší soud dále uvedl, že primárním předpokladem pro to, aby se zásady moderace výše smluvní pokuty mohly prosadit i v poměrech řízení o námitkách proti směnečnému platebnímu rozkazu (při respektování § 175 odst. 1 a 4 OSŘ) je, aby námitka nepřiměřené výše smluvní pokuty byla obsažena ve včasných námitkách proti směnečnému platebnímu rozkazu.

Předmětem námitkového řízení mohou totiž být pouze námitky **včasné a odůvodněné**. Za odůvodněné lze přitom považovat jen takové námitky, z jejichž obsahu je zřejmé, **v jakém rozsahu** je směnečný platební rozkaz napadán a současně na **jakých skutkových okolnostech** žalovaný svou obranu proti směnečnému platebnímu rozkazu zakládá. V případě kauzálních námitek bude v souladu s dosavadní judikaturou Nejvyššího soudu požadavek na řádné odůvodnění námitek naplněn zásadně jen tehdy, jestliže žalovaný v námitkách **alespoň stručně vylicí** obsah směnečné smlouvy, jež byla bezprostředním důvodem vzniku směnky a vymezí skutečnost, v jejímž důsledku by měl být zproštěn povinnosti směnku zaplatit.

Uplatnil-li tedy ve zmíněném případě žalovaný v námitkách proti směnečnému platebnímu rozkazu i výhradu nepřiměřeně vysoké smluvní pokuty, jde zcela zjevně o kauzální námitku, jejímž prostřednictvím žalovaný polemizuje s výší směnkou zajištěné pohledávky (v projednávaném případě

s výší pohledávky z titulu smluvní pokuty). Nejvyšší soud proto uvedl, že má-li žalovaný kauzální námitky k dispozici a obstojí-li jím uplatněná kauzální námitka z hlediska výše uvedených požadavků (plynoucích z ustanovení § 175 odst. 1 a 4 OSŘ), **je povinností soudu se takovou námitkou věcně zabývat a posoudit její opodstatněnost.**

JUDr. Luboš Nevrkla, Ph.D.,
advokát

[Mališ Nevrkla Legal, advokátní kancelář, s. r. o.](#)

Longin Business Center
Na Rybníčku 1329/5
120 00 Praha 2

Tel.: +420 296 368 350

Fax: +420 296 368 351

e-mail: law.office@mn-legal.eu

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů , judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Nový zákon o veřejných dražbách, aukce a obálkové metody](#)
- [Revize zájezdové směrnice: co přináší, co hrozilo a co to znamená pro praxi](#)
- [Kupní smlouva o převodu nemovitosti bez uvedení výše kupní ceny](#)
- [Druhá „tlačítková novela“: povinné tlačítko pro odstoupení od smlouvy](#)
- [Souhlas s veřejným užíváním pozemku jako překážka nároku na bezdůvodné obohacení - nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2541/25](#)
- [Kupní smlouva bez přesného určení kupní ceny](#)
- [Nová pravidla ICC pro rozhodčí řízení: Přehled klíčových změn účinných od 1. června 2026](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 36.: Doložka o mlčenlivosti](#)
- [Detekce podezřelého obchodu v kontextu hazardních her](#)
- [Když model počítá správně, ale závěr je zavádějící: limity AI při oceňování podniků](#)
- [Nařízení prodeje jednotky jako ultima ratio ochrany práv ostatních vlastníků?](#)